

Karolina Harnesks berättelse.

Jag var född i torpet i Perserud den 30 mars 1876 mina första minnen har jag märkvärdigt nog ej från mitt hem utan från min mormors. Om jag kunde vara 2 eller 2½år var det en begravning på Mellantomta min mormors morbror styvbror förrästen var dött och det minns jag för jag var med för min mor stod väll som vanligt för matlagningen. Ja den avlidne hette Ängel det var ett öknamn som han utan knot fick bära hela sitt liv . Min mormors mor var gift 2 gånger i första äktenskapet hadde hon två stycken flickor och i glädjen att få en son gav hon honom smeknamnet Ängel och det fick han behålla. Jag undrar om de inte hålt mer

på pojkar förr i världen det var nog som mera hedersvärt att ha en pojke än en flicka. Ja sen minns jag ej något särskilt förrän Maria min syster föddes en bister vinternatt den 21 januari 1879. Då hade mor en syster hos sig som hjälp och när mors tid kom fick hon ge sig iväg att hämta en gammal gumma som anlätades vid dylika tillfällen och denna promenad höll på att kosta min moster Stina livet. Alla vägar var igensnöade och hon tog miste av vägen och ramlade i en brunn vid en ödestuga men hon kunde ta sig upp och fortsätta så att hon fick tag i gumman utan ens värma sig fortsatte hon blöt och stelfrusen hem. Det minns jag ännu för jag var alltid så glad åt moster Stina för hon var så snäll. Jag och min bror fick dela rum i kammaren med mina 2 ogifta farbröder Petter och Daniel. De bodde hos oss efter Farfars död. Ja när allt var överståndet för mor kom far ut och hämta Karl och mig och jag tycker jag känner ännu hur glad jag blev när jag fick se Maria första gången och det var nog lika dant med min bror. Det låg en madrass bäddat på golvet och antagligen var det väl ett glädjebrott vi fick för oss att vi skulle göra kullerbyttor på madrassen men det tog ett snöpligt slut. Min far förstod sig aldrig på lek minst vid detta tillfälle och ja minns att hur jag skrek ock tjöt föga öppbyggande för min mor. Sen började mitt arbete när det kom en liten i en familj då skulle vaggan ner från vinden ock då bädda de aldrig i en korg eller en säng utan i vaggen ock den skulle vara i full gång från det mor gick upp ur sängen på morne ock tills hon la sig det var vanligt att modern hade barnet hos sig på natten så länge de var små ock det var nog säkrast för de små liven så att de ej förfrös. Jag var säker att det var köldgrader i våran stuga så fort elden i

spisen släcktes. Ja det var mitt första arbete att hålla vaggan i full gång. När man var liten så satt man på en pall när man blev större kunde man sitta oppe på kanten av vaggan ock hålla balansen med gjälp av ena foten. Ena armen fick man hålla i motsatta sida av vaggan då inbilla man sig att man satt i Gungstol men det var fina saker det ock det fans bara i förmögna hem aldrig i mitt. Leksaker kan jag aldrig på minna mig att jag hade. På vintern mins jag att jag ock min bror täljde i trädbitar som vi forma till olika saker ock bark med men någon Döderhultare blev vi aldrig. När det blev sommar kunde vi plocka grankottar som vi kalla kor så bortskämda var vi inte. Ja åren gick ock man fick gjälpa till det lilla som man kunde. Det första var nog att köra korna till betet om morna samt hämta dem på kvällen en sån kväll minns jag att jag var på väg att hämta hem korna. Jag gick en gen väg med skog på båda sidor så var det stenar att hoppa på så ett tu tre var jag omringad av ormar. Det var nog bara fyra men för mina ögon var det säkert hundra där jag stod på en sten mittemellan dem. Stenen var högst femton centimeter hög men som jag skrek har jag aldrig gjort i hela mitt lif barfota som jag var ock der stod jag när min far kom springande men inte var ormarna rädda. Fast jag skrek så det såg ut som de hade väldigt trefligt men den gången slapp jag bannor av far som eljest var rätt vanligt.

Ja vintrarna var nog det svåraste att för någon förströelse för barn men det var mig mest kylan som var skuld dertill men för att man var inte klädd som man är nu utan man fick vackert vara inne men en ljusglimt hade vi när vi fick gå till Haget min fars föräldrahem. Det var min Farbror Gustav som ägde det då

min bror ock jag frös inne der en gång. Det blev till ett rysligt oväder med massor av snö ock då vi ej kunde ta oss hem själva kom min far efter oss en söndag men vi var ej ledsna för att vi blev kvar. På kvällarna kröp vi opp i farmors säng. Hon var nämligen sängliggande en massa år ock hennes säng bestod av 2 våningar den nedersta låg farmor ock övervåningen låg fem unger hoppackade som sillar med 3 jämnåriga kusiner ock vi min bror ock jag mins hur roligt vi hade. Det har vi många gånger talat om när vi träfs som stora ock ett sånt ängla tålamod farmor hade som låta oss leva ock skoja såsom var så sträng att hennes stora gamla söner stod som tända ljus framför henne. Ja nu kommer jag så långt från ämnet. Ja farbror Gustav tog hela unghopen sina med lyfte ner oss i en kälryss ock körde hem oss. Så hade vi en härlig dag till sammans igen men på kvällen tog han nog sina med hem sen kanske det kunde dröja vektor som man var inomhus. Ja så gick åren ock fyllda 6 år börja jag skolan. Vi hade inget skolhus på den tiden utan då fick vi gå till en stuga som hette Dernere. den finns ej nu. En lärare som hette Råhden hålt denna termin ock der gjorde jag mina första läroår. Dessa terminer räckte alltid 12 vektor ock jag tror att jag lärde det mesta där. Resten lärde min far mig att läsa. Det var inte så noga med kläder som jag förut sagt. Nu var det sommar förstas så för kylan behövde man ej klä sig men jag för min del hade nästan aldrig annat än ett linne samt en underkjol med lifstycke på. Jag var så liten så jag mins ej hur de andra kamraterna var klädda men det kanske inte var någon mer än jag som var så enkelt klädd. Så var det ej någon skola på två år. Jag var fyllda 8 när nästa skoltermin börja ock den skolan blev i mitt hem. Vårat stora

stuga blev skolsal ock vi fick en ung lärare som Hette Råden. Han kom direkt från seminariet han var både duktig ock snäll ock han blef vår lärare i fort sättningen. Ja efter denna termin som pågick under sommaren blev det en stor omvälvning i mitt liv. Min Far dog första oktober efter endast 2 dagars sjukdom. Den dagen glömmet jag aldrig när han straxt innan han dog kom farbror Gustav ock de 2 bröderna höll alltid ihop ock till honom bad han att göra så mycket han kunde för mor ock oss barn ock det löftet höll farbror oklanderligt. Ja så blev det auktion ock vårt lilla hem blev skingrat åt alla håll ock vad min mor fick i arv blev en ko alt det andra aldra nödvändigaste blev hon skyldig för till oss barn det fans ej ett öre kontanter men det lilla stället var nog skuldfrött men nu blev begravning med alla andra om kostnader/ Ja det har jag glömt. Vi var ett barn till. Min lillasyster Anna hon var 8 år yngre än jag så hon var väll någon månad när min far dog 45 år gammal. Ja denna Auktion det blev mörk punkt i mitt minne de sålde till ock med köksspisen det var inte så noga förr i tiden ock den var för dyrbar att köpa tillbaka för stackars mor så hon fick börja elda i öppna spisen. Ock det var en svår tid ock de ville att hon skulle sälja egendomen med men det fick de henne aldrig till men min farbror han stod bakom mor ock när hon inte fick ropa in något på auktionen blev han hennes borgensman. Alltså köptes allt det enklaste saker ock nödvändigaste så rummen blev nästan tomma men vad det stack till i bröstet när jag som liten kom in på något ställe ock fick se våra gamla kära möbler. Jag visste förstås ej bättre ock så dessa auktioner på oss barn det blev alltid i nyårstiden tills jag blev bra stor var det lika dant. Jag trodde att ej att mor skulle få oss hem

fick ge 75 kronor i arende för egendomen och för det hade hon oss alla fyra barnen och om någon annan bjudit mindre hade hon tagit oss för ingenting men det förstod jag ej utan varje gång fråga ja vem köpte oss. Ja nu för tiden kunde nog inte drömma om hur mycket sorg och elände dessa människoauktioner åstadkom alla dessa fattiga som åkte omkring på rote. Som de sa det var mest äldre i vår by bruka vi ha tre 2 gamla gummor, systrar förresten samt en gammal gubbe han var inte så värst gammal men ett original, ett original var han. I alla fall var han inte så god. Alla gånger han hade lätt att komma ihop sig med folk att nog det var någon som klaga på honom och han blev såld till ett annat hemman i Arvika landsförsamling. Men han var så ledsen att han inte var många veckor förrän han gick och hängde sig på det nya stället. Detta tyckte jag och min mor i synnerhet att det var förskräckligt. Mitt hem var så litet så att när dessa gamla kom med sina tillhörigheter i ett knyte var de hos oss i två dar var, men på de stora ställena kanske de var tre veckor och månad på de största ja så fick de väl ålderdomshem. Så småningom så de fick stanna på ett ställe men det var nog inte så lyckligt det håller många kanske länktar tillbaka för det var så många som var riktigt snälla mot jonen men det var väl båda delar.

Ja nu skall jag fortsätta med min skolgång. Nästa termin jag skulle gå hade de byggt nytt skolhus i Perserud och då fick jag en gammal lärare som hette Lunden och i den termin lärde jag det som skulle läsas på examen så vi börja att innan läsa om Gustav Vasa. Så hans levnadshistoria har jag kunnat utantill hela mitt lif. Kan den ännu. Så var det med alla ämnena. Att lästes om och

om igen det var inte alla som hade lätt för sig så de lärde sig aldrig därför kom vi aldrig längre men examen var hans glansdag. Denna lärare var särskilt förtjust i flickor men pojkarna tälte han aldrig. Det gick många historier om honom så det var nog inga helgon på den tiden heller och ändock var han religiös.

Min nästa termin kom min före detta lärare Rhåden tillbaka till Perserud och jag fick gå de skolar som jag hade kvar för honom. Jag skulle tro att jag var rätt lat och det gällde nästan alla ämnen men mest teknisk. På den tiden hade de planscher vi fick rita efter och jag kom aldrig längre än till ? jag rita och sudda ut så min bok var kolsvart det var en jämnårig pojke och jag som var sämst. Den pojken var nog vad man säger lite bakom. Men så en dag tog Rhåden min ritbok samt den pojkens ritbok. Gick längst fram i salen höll upp båda böckerna och fråga barnen om de inte tyckte att våra böcker var lika ja det tyckte de alla, jag med. Men detta blev vändpunkten i skolan för mig Jag har aldrig skämts så mycket i mitt liv tror jag som den gången men jag kom till eftertanke och så tänkte jag. Skall jag vara sämst och till åtlöje för alla nej det skall bli slut på det här. Tänkte jag börja med min ritbok i fatt de andra sen var det jag som fortsatte i alla ämnen och jag var intresserad av allt och skolan gick som en dans dessa fattiga tre månader om året vi fick ej gå mer. De andra nio månader höll Rhåden tre månader i Västra Lund 3 i Gössefors det var ett ställe till men det har jag glömt vilket. Under dessa år blev det nya mått, vikt. Vi hade skålpund förut men då fick vi börja med kilogram förr hade vi almått så blev det meter så ytmått från kanna till tunna så jag, ja jag trodde aldrig att jag skulle kunna

lära mig så konstiga saker men det gick det med men det var nog värre för alla äldre som inte fick lära grundligt. Det fanns nog böcker som de kunde köpa men det fanns många gamla som ej kunde läsa och det var nog många som kanske kom in i en afär och ville köpa en meter kaffe eller ett kilo tyg.

Ja i hemmet blev det nog nästan sämre. Dess äldre vi blev vi behövde både mera mat och kläder och mor måste arbeta borta nästan för jämnan hon var hushålerska som de sa förr om kokerska. Hon laga kalas begravningar Bröllop. Hon var sjukvårdskunnig och tilltagsen. Barnmorska Vetrinär. Ja hon var som de sa om klockar-fältskären skall allting bestyra och det stämde bra på mor. Hon brukar få 1 kr dagen och det tyckte hon var bra betalt och Karlar i som hon åter igen måste ledja fick knappast mer men när de var de ena kontanter som kom till huset så förstår man att det inte var gott. Vi hade skog men den fick mor aldrig röra annat än till bränsle ock kor brukar vi ha två ibland 3 st men de blev svältfödda och så var de dåliga mjölkkor det blev inte mer än det gick åt till hushållet och det hade räckt om det varit en fin mjölkko.

En vinter minns jag särskilt då var min mor borta från annandag jul och till påsk och på den tiden låg hon hemma två nätter men hon kom ju hem på någon timme ibland men var hon långt i från hemmet kanske hon vart borta i tre veckor. Det var trista dagar och vara ensamt. Jag var älst ja det vill säga min bror var ju hemma tidvis men det var emellertid jag som var älst och fick ta ansvaret. Jag skulle sköta om djuren ock syskonen. Om det blev skola så jag måste dit var min mormor hos oss men om det var något fel på henne. Hon var sjuk eller så fick vi klara oss

ändå. Men då fick man sno sig så att man kon hem och se om korna så de fick vatten och mat och sån vattenväg de hade och det var ingen som tänkte på att det var för mycket för ett barn men konstigt nog var jag nästan jämnt frisk. Men det var dem jag hade igen det jag blev fullväxt då var det oftast si och så med hälsan. Ja maten på den tiden var nog rätt primitiv det var kaffe på morron så till frukost välling,, middag mest sill och potatis mjölk.

Sen det godaste på hela dagen var aftonvard och då fick vi smörgås och kaffe och då njöt vi. Sen till kvällsmat var det alltid rågmjölsgröt och detta var en stående matsedel. Om söndag kanske man hade något annat och om mor kom från något stort kalas hörde det till god ton att hon skulle ha lite smak mat åtminstone i brödväg och då blev det fäst i Torpet men det måste gå och man hade inte så stora fodringar som barn ock så fanns det inget barnbidrag heller men tänk om man hade lite böcker ock tidningar att läsa men det fanns inte. En vinter minns jag särskilt då hade vi skola ock mormor var hos oss jag var väl 11 eller 12 år Maria var tre år yngre. Då hade vi båda fått våra första kalsonger den vintern ock en dag var det säkert 30gr kallt. Jag minns det som i dag så fick mormor se att vi tog på oss dessa plagg men det skulle vi aldrig ha gjort för hon tog helt sonika hand om det värdefulla sakerna och så sa hon inget högfärd. I hela mitt liv har jag haft ett sånt plagg på mig ock det behöver inte ni heller och vi fick gå den långa vägen utan byxor kappor hade man aldrig men en tjock hemvävd klänning som var fodrad i livet ja så hade vi en virkad schal som man tog i kors över bröstet ock som knöts i ryggen så hade vi ylle halsdukar på huvud

hem stickade strumpor som gick nedanför knäet och fast hölls uppe av ett par strumpeband ja det var det hela skor ock vantar hade vi förstås. Ja det var att traska i väg all tjata med mormor gick inte. Vi hade inte gått lång bit på sjön förrän Maria började gråta för hon frös om sina knän. Ja jag tog av mig halsduken ock svepte om det ena knäet och sen tog jag schalen och rulla om det andra men jag tänkte inte om mig selv och till skolan kom vi men vår

lärare förstod hur förfrusen jag var han drog fram en bänk till den öppna spisen sen minns jag inget mer för jag svimna troligtvis första gången i mitt lif. Men när mor kom hem ock vi talte om för henne detta så talte hon vid mormor ock vi fick ha våra byxor. Nej kappor det var för rika barn men om det snöa heller regna så fick vi ta schalar på över oss. Ja det var den tiden många fattigtiggare som de kallades ock de kom många. Om ens mor blev änka så tog hon sina barn med på sådana turer den lilla "almosa" som fattigvården gav förslog ej och antagligen var det väl så att mödrarna var rädda att deras barn skulle Auctoneras ut och därför gick de. Det var synd om dem och folk var gjälpsamma mot dem och många gav vad man hade hemma och hemma hos oss var det nog ingen som gick utan att få något fast det var ej så mycket att ta utav men en skål med mjöl heller en kaka bröd fans alltid men det fanns nog de som gav fläsk kött eller korv ock om de kom till någon handelsbod kunde de nog få både kaffe och socker men om dessa stackare kom just under en måltid så var det en skälvklar sak att fick vad huset hade av om ej annat så rester och på det viset sparade de sina allmosor tills de kom hem men att husbergera så många var värre ock nästan

alltid kom de på vintern men i Värmland fins det nästan till varje ordinär bondgård en lillstuga på gården så inte annat än vad jag vet klarades deras natt logi utan dessa fattiga kom alltid från gränsocknarna intill Norge och Finnskogarna jag vet aldrig att de kom från söder heller öster ifrån.

Men så kom det ett annat folk skojare kallade vi dem i Värmland här säger vi tattare och det var några rysliga människor så fräcka och otrevliga. De kom minst 2 hästlass med karlar käringar och ungar och det var så stugan blev full i ett lite navs och då skall jag tala om att det inte var roligt att vara ensama barn hemma men om grannarna märkte att de kom in till oss kom de alltid någon till oss. Tattare hade alltid kaffe och jag tror att de hade mat med sig själva och alltid kom de ock ville koka kaffe hemma.

Jag minns skärskilt en vinter de kom ett helt gäng de hade både kaffe och kaffepanna själva och en käring koka och när hon blev färdig så påstod hon att jag hade haft salt i kaffet och det var nog nästan på att jag fått en sittopp av henne när jag bedyrade att jag aldrig gjort det och det förstod hon nog selv så småningom när hon börja misstänka en av karlarna som var hennes man eller ej fick jag ej klarhet om.

En natt strax före jul mor var som vanligt borta men vi vänta henne hem på kvällen så vi låste ej dörren för vi var rädda att ej kunna vakna när hon kom men denna natt kom hon ej för det blev så sent och hon var så trött. Kl ½ 2 på natten vakna vi vid att det var någon som skakade mig. Jag rusa opp och hela kammaren var full av tattare och de skulle ligga i vårt kök och de fråga aldrig om de fick. De såg att det bara var barn hemma

och de tillsade min bror och mig att bli med dem i ladan efter halm ock skaffade ved. Ja vi tordes ej göra annat än lyda men våra fattiga sura pinnar ogillades och grannens vedbod var full av fin torr sommarved. Ja när vi kom ut från ladan med halmen låga elden från skorsten högt upp mot himmelen och det var tur att vi hadde skiffertak på stugan eljest hade den åkt. Ja min bror fick gå och lägga sig igen tror jag men jag blev tillsagd att passa elden ock skjuta spjället. Vi elda i öppen spis ja ett spädbarn hade de ock det hade skriket sen de kom in. Nu börja modern till barnet ock jag tänker att det var barnets far som börja träta ock beskyllde varandra för otrohet ock jag var vettskrämd men till sist tog kjäringen barnet i fotändan det var nämligen lindat och slog huvudet i en järnstölla som bar upp muren i våran köksspis. Men då blev det tyst både barnet ock tattarna sa ej ett ord men halmen hade de brett över gälvet ock så hade de gammal lump ock täcken som de låg på. De la sig ock. När elden var slutbrunnen och spjället var stänkt gick jag och la mig men inte blev det mycket sömn för mig den natten det var så tyst att jag ej hörde när de gav sig iväg vid 6tiden på morronen ock då kom min yngsta Farbror Daniel och han bodde i stugan ovanför oss ock han talte om att han hade fått sett att det var så ljust i köket ock gnister flög runt om ock då hade han gått ner till oss med det samma men då var tattarna borta ock jag talte om hur de bar sig åt ock hans första tanke var att de dödat barnet. Han gick efter dem men de hade inte varit inne i en enda gård i hela Perserud ock alla misstänkte de det samma men tattare kunde alltid klara sig. Stackars mor när hon kom hem kom hemostad efter ock hörde hurdan natt vi haft vart aldeles vettskrämd!

Ja åren rulla de väg med min bror kom till sista skolteminen till min Farbror Carl i Molkom ock där konfirmerades han. Vintern efter fick han gå genom Värmlands folkhögskola i Molkom. Ja sen fick han platser ock vi blev ej så många hemma men mor fick fortfarande arbeta borta men både jag ock mina systrar växte det gick åt mer till kläder men det besvärliga var när man blev utan skor det var ett ting som mor inte själv kunde klara utav, utan det var att få fatt på en skomakare som kunde komma hem ock göra skor åt oss ock alltid bruka detta inträffa före jul ock att han skall komma hos oss var att det blev så mycket billigare när man höll dem med mat, ock fort kan ingen skylla på att det gick med arbetet ock då de ställde till med vattenbaljor ock sånt tillbehör för att inte tala om mat. Det hade de pretentioner på när de gick från stuga till stuga ock tala om hur det var där de var sist så hantverkare de var en motsvarighet till vår radio nu för tiden. De viste om inte att så åtminstänande det mästa som hände i bygden så det kunde vara rätt intresant att höra på dem ock de tänkte aldrig på att små grytor har också öron.

Ja glad var man när de var färdiga ock gav sig iväg till en annan stuga. Men så blev det mot jul ock då var alla glada men tänk så mycket arbete som skulle göras före jul. Hela hemmet måste opp ock ned eljest blev det ingen jul. Alt skulle putsas ock fejas. Slakt ock sånt gjordes före det mesta i slutet på oktober ock början av november men baka skulle göras åtminstone i större bondgårdar. Åtminstone matbröd bakades så att det skulle räcka till Maria bebädelsedag ock det förvarades på sitt skärskilda lilla sätt. De grävde helt änkelst ned brödet utan papper i säderbingar ock der fick det ligga ock frysa ock så så var det att gå till

visthusboden ock gräva uppe den limpa. Kakor hengdes opp. Ja i mitt hem blev det ej så stora bak att det behövdes men julen var hos oss som för alla andra. Mor var mycket noga ock ville ha fint det lilla hon hade så på Julafton då var det att rulla in ett stort bykkar så var det att bära vatten ock värma för nu skulle det badas. Ren måste man vara till jul också börja det alltid med den yngsta i familjen ock sluta med den äldsta det var det samma hur många människor det var i en familj samma vatten åt alla. Så vida hygieniskt var det ju inte men det var mycket som ej var det. Men en sak som jag ofta tänk på varför inte tagit denna stora badning kvällen före julafton. Tänk så mycket arbete de hade besparat mor. När vi hade badat låg det mesta badvattnet på gälvet för det som vi ungar ej plaska ut det försvann genom det gistna karet ock jag mins mor fick ta till sopskyflen till gjalp för att ösa bort vattnet med innan hon fick torka golvet ock sen var det att börja på med maten. Till Julkvällen hade vi alltid risgrynsgröt ej lutfisk som nu men lutfisken börja på annandagen ock sen blev det en stående midagsrätt långt fram på vintern. Så åter till julkvällen. Efter maten måste man tidigt i säng för att kunna var oppe i ottan. Först var vi med mor i ladugården ock gav korna vass som vi skurit i sjön på sommaren. De var så förtjusta i det också fick de bröd också för att även de skulle veta att det var jul. Ja sen var det att tända julgranen det gjordes alltid på juldagsmorgonen ock det var en stor tävlan vem som hade den vackraste granen. Det var kyrkfolket som for till ottan som fick avgöra det. Två gånger fick jag vara med till julottan. Som barn första gången fick jag åka med en granne ock andra gången jag var äldre då gick vi ett selskap över sjön men hur

rädd var jag ej då sjön låg kålsvart glansis den var hemsk. Klockan var väll omkring 4 på morgonen det var en kar som hade en ispik för att pröva hur sorts isen var det var en annan som hade en bunt tjärstickor att lysa oss med Ja vi kom lyckligt ock väl över till andra stranden ock då hade vi gjort halva vägen. Det var en mil till kyrkan. Ja det var nog det högtidligaste på hela julen ock så kom vi hem till midagen ock då fick vi vitkolsoppa ock det har varit min favoriträtt sen jag var liten ock är det fortfarande. Ja så vidare till middagen bruka vi få kokt salt kött ock potatis. Ja på juldagen var det särskilt festligt då fick vi småbröd till kaffet. Det bruka vara skorpor kringlor ock så minns jag ännu en sort degbitar som rullades ut till fingertjocka bitar så trycktes de samman i ena ändan så att det kom att likna en barnhand med tre fingrar men det var nog det gamlaste slaget. Ja alla dessa småbröd som vi kallade dem var gjorda av vanlig vetedeg men vad vi tyckte att det var gott.

Den första julklapp som jag nonsin fått som barn var en dollar som en granne till oss som var i Americka sende mig ock mina systrar att dela på ock det var stora pengar kanske det största vi någonsin haft. Ja på julen börja julkalasen men det hade jag aldrig någon glädje utav för då började mors arbete ock då var jag den äldsta igen ock fick hand om både syskon och djur men det fick gå. Jag viste inte utav något annat. Men i bland när mor skulle var borta någon längre tid då tyckte jag nog att det var tröstlöst. Alla andra barn hade ju både far ock mor men vi var ensamma halva vintern ibland en gång från annandag jul till påsk var mor hemma två nätter men hon kunde komma hem på några timmar ock jag tycker ännu jag känner hur hjärtat klappa

av glädje när vi fick se henne oppe vid Östtomta ock jag mins som i dag 3 st ensamman ungar flög henne till mötes men det var inte så roligt när hon om en stund vänder tillbaka då var det inga glada barn längre. Men vi viste ju att mor måste arbeta bara för att hon skulle ha oss kvar hemma. Ja så gick min barndom den ena dagen likt den andra. Ock så kom min sista skoltermin. Det roligaste jag viste var att läsa men det fans ej böcker heller tidningar med dem jag hade kunde jag utantill så då var det inget intresse mer. Men jag hade nog i det längsta hoppats att få fortsätta. Det var min lärare ock senare även min konfirmationslärare som ville att jag skulle fortsätta. Min lärare talte med min mor därom men hon kunde inte. Ock den sista dagen i skolan var jag så förtvivlad att jag gick långt bort satte mig på stenrös der ingen såg mig ock storgråt ock det var nog min första stora besvikelse i livet men denna dag fick gå som alt annat ock vid den åldern glömmar man snart. Det gjorde jag med jag fick nog snart annat att tänka på. Jag måste ha kläder för på vintern skulle jag konfirmeras. Jag hade förut tänkt minst av allt på kläder men nu kom min tid med ock jag börja tycka att man var stor ock märkvärdig ock drömde om kappor ock klänningar som små flickor. Ja mor sa en dag till mig att nu skulle hon sälja en tjurkalv. Vi hade så att jag skulle få min första kappa ock jag var omåttligt glad ock det kom en slaktare som köpte kalven. Mor tänkte själv leda den till Arvika hade hon tänkt men hon ångrade sig snart för hon fick ej kalven ur fläcken för det var mej han var van vid. Hon satte ett band på honom så att jag skulle kunna leda honom men det behövdes aldrig för han gick efter mig som en hund med ett horn på var sida om mig det

gick utmärkt helt till vi kom på andra sidan sjön Racken där ligger en Herrgård som heter Segelfors. Just som mor ock jag kom utanför stora ingången på landsvägen kom Patronägaren ut ock han hade med sig en stor Pudel jag tror jag han heter "stor vit krushårig." Denna patron var känd i bygden som en riktig översittare rätt så ung med ock en gammal bondgumma ock en barnunge som han tänkt sig fått en rolig stund när han bussade hunden på oss. Han tänkte väl att tjurkalven skall dra oss med sig men fel han bedrog sig. Han anade inte att kalven var lös ock ledig ock skrämmd som han blev av ett sådant djur hade han aldrig sett hunden fortsatte att skjälla som han blivit tillsagd ock kalven blev aldeles rasande men han rusa inte på hunden utan på Patron. Så hur många gånger har jag ej tänkt på denna kalvdans ock än i dag så gammal jag är kan jag skratta när jag tänker därpå. Patron sprang som för livet utför en brant backe över en rätt så lång bro sen ett långt stycke av landsvägen ock Patron låg som en rem efter marken ock efter honom kom kalven i fullt sken efter kom jag. Mor kunde ej springa så fort. Till sist kunde Patron slänga sig över en gjärdesgård men då vart han morsk i gen ock han skälde på mig att dessa bönder som inte har vett att ha en tjur bunden. Han var nog så rädd att han trodde att det var en full växt tjur men för en gångs skull blev jag ej svaret skyldig. Det är ert eget fel ni skulle aldrig ha bussat hunden på oss så hade ni nog fått gått i fred. Sen fortsatte vi i samma takt som förut kalven lös jag före han efter helt tills vi kom till Arvika men då band vi honom. När vi kom till slagtarens frågade mor han blir väl slaktad idag nej inte förrän i morron sade de ock vi fick binda honom i en ladugård men då var det

slut med mig. Jag blev så ledsen jag som skött honom sen han var född ock jag viste nog bäst hur hungrig han var efter denna lång promenad. Det fans ej något ätbart att ge honom men vatten fans men när mor fått sina pengar så fick jag gå till en bagare ock köpa gammalt bröd ock gav honom men när jag till sist skulle lemna honom kände jag mig som en förrädare som förrått sin bästa vänn ock jag har tänkt på vilken av oss kalven eller jag mest ledsna så kan ett barn fästa sig vid ett djur.

Ock denna kappa som jag fick denna dag kunde jag aldrig tycka om fast det var en fin modern halvlång kappa utan mor fick den så småningom för hon var så liten till Växten.

Min Konfirmation den behöver eget kapitel jag glömde det nyss jag hade en konfirmationskamrat hon hadde varit med i konfirmations läsning i flera år då ock sista dagen när det blev bestämt vilka som skulle få gå fram var hon den sista som prästen räkna upp. Hon ensam skulle få gå om nästa år då var det som något reste sig inombords på mig. Jag hade velat skrika ut något till hennes förmån men det blev inget sagt sorgligt nog. Hadde det varit nu för tiden hade vi inte varit så fega. Barnen nu för tiden är inte så rädda av sig som forna tider var ock aldrig hade jag glömt henne. Hon var blek som döden när hon fick sin dom av prästen varför fick hon ej konfirmeras hon som vi andra. Hon var nog den som var mest beredd av oss alla. 14 dagar senare dog hon i tbc 21 år gammal. Inte någon av oss konfirmander visste att hon hadde en sådan sjukdom men jag vet ej hur länge denna lag var kvar men den kom nog bort någon gång medan jag var i norge för sen har jag aldrig hört att de fått gått om. Ja när den stora dagen i kyrkan gick stapeln då skulle alla bära svarta

kläder men det var för dyrbart att få en svart klänning men mor fick låna en av en bonddotter åt mig. Längden gick nog bra för ja var lika lång som jag är nu länge förresten man växer neråt när man blir gammal. Ja längden var bra men vidden var väre och bysten sen ja det var bara att hålla god min och inte låtssas att man såg alla dessa märkvärdiga ögonkast av mina kammrater. Men jag var nog inte den enda som fick låna konfirmationsklädning det var nog rätt så vanligt för oss som ej fått något överflöd av denna världens goda. Någon hatt hadde jag inte utan en silkeshalsduk med lång frans antagligt min mors första. Detta äger jag nu. När min mor dog fick jag välja på 3 st ock då valde jag min konfirmationshatt.

Den dag som vi hade storförhör i kyrkan var mor med till kyrkan sen hon blev sjuk under tiden det hölls så jag misstänker att hon fick gå ut innan det blev slut. Ja vi skulle fortsätta att gå hem men mor led av migrän och blev värre ock värre dess längre vi efter par kilometer utanför Arvika hade min farbror Daniel levande på Södтомта i Rackstad ock dit gick vi. Mor trodde att om hon bara fick vila ett litet tag så skulle hon bli bättre ock hon fick ligga och på den tiden fanns ej något medel för huvudvärk. Inget Albyl som nu nej det enda var att blöta en trasa i vatten tillsatt med ättika och lägga över pannan ock jag fortsatte att lägga kompresser på min mors panna men inte blev hon bättre men i kvällningen, detta var i september, förstod både mor ock min farbror att mor ej kunde gå med hem utan då fick jag gå ensam hem. Om det nu funnits telefon hade jag kunnat stanna kvar jag med men nu måste jag iväg för mina systrar ej skulle bli oroliga. Men var en hemsk väg och jag hade

inte gått långt förrän det var mörkt. Jag var i vanliga fall inte så mörkrädd men denna promenad på kilometer var otäck mörkt. Skönja inte ett hus på stora sträckor berg ock skog all gammal skrock som jag hört av mormor mindes jag nu och jag trodde ej att jag nånsin skulle komma hem hur det var jag hemma utan att något hänt. Dagen därpå var det en granne som var så hygglig när han hörde hur det var med mor att han erbjöd mig sjuts till kyrkan men jag kan ej påminna mig om mor var med men hon fick i alla fall åka hem när konfirmationen var slut. Ja så var mina barnaår slut efter det man gått ock läst ansåg de en som fullväxt ock då skulle man klara sig själv.

Men innan min far dog bad han mor att vi skulle få lära oss något ock hon tänkte väl att det var lämpligt för mig att få lära mig sy hon trodde antagligt att jag hade medfödda anlag för min far var ju skräddare men det tog hon fel på. Jag började att gå i sy lära hos en sömmerska i Arvika men jag vet inte om jag var för ung. 10 kr fick jag betala det var en stor summa på den tiden sen fick jag hyra mig in i en familj. Mat bar jag med mig hemifrån ock kurssen var tre månar men när ja sluta så kunde jag inte mer än när jag började jag fick aldrig göra något annat än kasta sömmar ock sy stålfjädrar i dessa omhöljen som var modernt på den tiden. Ock dessa stålfjädrar var jag riktigt haj på att sy på. De skulle broderas ock alt gjorde jag så bra ock det var absolut det enda jag lärde mig ock det har jag aldrig haft någon nytta ut av men stackars mor hon fick arbeta många dagar för att som hon trodde ock hoppades på kunna göra en yrkeskvinna av mig. Nej hon fick aldrig någon glädje av sitt yrkesval för mig. Ja så kom jag hem. Någon plats hos bönderna ville jag ej ha. Jag

kände förväl till hur tungt allt sådant var och hur lite de fick betalt för år. 50 kronor för en fullgod piga och det räknades inte för 20 eller 25 år så jag hade nog inte fått mer än hälften. Men så börja Karl, min kusin i Oslo, ock jag att tala om att slå fölge till Oslo ock den 18 juni detta år åkte vi från Perserud fast inte trodde varken han eller jag att det blev för alltid men så vart det i alla fall fast vi många gånger varit hemma både han ock jag under årens lopp på besök. Ja så kom skilsmässan från barndomshemmet ock jag var nog så modig när vi böja avhandla saken men desto närmare resan kom dess mer vankel modig var jag. Men nu var saken avgjord ock jag skämdes att ändra mig ock mor var så ledsen. Jag hade blivit begåvad med världens raraste mor men det tänkte man ej på så länge man gick hemma men det lärde jag förstå tillfullo när jag kom bort. Ja så kom sista dagen ock med det avskedet. Det var en ledsen flicka som knalla iväg. Jag kan ej påminna mig hur jag den gången kom iväg till Arvika. Men det kom jag ock med undran upp på Kristianiatåget det hette så på den tiden ock vi kom till Charlottenberg ock över gränsen. Min kusin hadde varit i Oslo några vektor någon gång förut så jag ansåg honom som en riktig världsman och mycket resvan mot mig som aldrig varit längre än till Arvika. Ja när vi kom några stationer inne på norska sidan så kom det en fru in i vår kupe. Hon hadde med sig två små flickor ock hon bad mig att jag skulle ha ett öga på den äldsta medan hon hade den minsta att passa. Ja jag var glad att kunna vara till tjenst åt någon ock flickan prata till mig hon kunde väl vara omkring 2½ år men jag förstod ej ett ord. Jag satt ock funderade hur jag skulle tala för jag skämdes för min breda fula Värmländska. Flickan

förstod jag inte var något vidare på Norska men så rann ett ljus upp för mig. Jag hade läst i böcker att tös hade samma betydelse. Alltså sa jag till frun jag förstår ej ett ord er lilla tös säger jag tänkte att jag skulle få ett vänligt ock gladt svar när jag kunnat tänka ut ett så fint ord men jag bedrog mig. Modern såg arg ock ilsken ut ryckte till sig sin flicka. Hur kan du säga så om mitt barn ock der satt jag dum ock stirrade jag förstod att jag hadde stackat mig på något men minst av allt trodde jag att det var ordet tös som hon hängde upp sig på men det dröjde ej länge för än jag fick reda på att tös i norge betyder gatflicka så då kanske vem som helst hade sagt likadant. Men sen den gången brydde jag ej om att ändra min värmländska utan jag har i alla tider varit lika så talade jag korekt norska med dialekt ock allt likadant blev det när jag kom hit till stockholm det går automatiskt att lära tala som alt annat.

Ja så kom vi så småningom till Oslo till Östbanstation ock där stod vi båda rätt så modfält men hur det var så fråga vi oss fram till Fjellgatan 19 till en kusin till mor som bodde där med sin dotter Anna. Hon ock jag brevväxlar fortfarande. Ja tant Lena ock Anna bjöd oss välkomna dit. Karl var med mig dit ock vi blev bjudna på mat ock kaffe ock hadde det trefligt. Så fick Karl gå för att skaffa sig logi. Tant Lena hade bara ett rum samt del i kök ock de hadde bara en impralsäng. I den låg vi alla tre. Folk var inte så bortskämda på den tiden men där det finns hjärterum finns det husrum med sa de gamla ock det är nog sant.

de arbeta både mor ock dotter på något ställe så de gick ½6 de börja 6 på morron sluta 6 på kvällen det var en lång dag. Ja jag fick till sägelse att ordna med mat ock kaffe åt mig själv. Karl

skulle komma opp och hämta mig och så skulle vi gjälpas att söka oss platser och han kom och så hadde han köpt en tidning med många annonser i. Så fråga vi en granne till tant. Vi visa henne tidningen och undra om det fans någon plats i närheten av Fjällgatan. Hon såg efter och så visa hon på Göteborgs gade 22 hos en köpman Baekke. Ja vi gick dit och jag fick platsen och jag skulle få 8 kr i månaden i början och jag skulle tillträda den på kvällen och min kusin Karl hade fått plats på ett hotell och där såg de nog mest efter utseende. Karl var en ovanligt snygg pojke när han var ung för eljest var han lika dum som jag. Ja han skötte sig bra och stanna i många år som vaktmästare på sitt första ställe. Ja vi hade utnyttjat dagen ordentligt. Båda hade vi skaffat oss bra platser utan att behöva någon platsanskaffningsbyrå för det kosta pengar och det var en sak som ingen av oss hade för mycket utav bara 5 öre till en tidning kosta inte mer på den tiden. Tant Anna tyckte att vi var riktigt duktiga när vi mötte dem när de kom hem och tala om det. Och det bästa var att Göteborgsgatan och Fjällgatan var två paralleller som följdes åt bara med 3 eller 4 hus emellan så jag kom att bli granne till mina släktingar. Men Karl hade fått plats nere i Byen. Ja vi prata väl en stund sen gick jag till min plats och jag kan säga att jag hade tur för jag kom till snälla meniskor och jag trivdes bra jag fick göra alla möjliga saker som förekom i en familj och så hade de 2 barn en pojke Oskar samt en flicka som hette Anna. Pojken 10 och flickan 2 år. Min husbonde hyrde hela nedre botten av huset men hyrde i sin tur ut ett rum och kök till en familj och döm om min förvåning när jag kom ut i köksfarstun första morgonen i min plats. Den första meneska jag mötte der

var den fru som jag hade kallat hennes flicka för tös men den gången tyckte jag att världen var liten att vi båda skulle komma vägg i vägg. Ja min husbonde var handlare han hadde mjölk specerier samt fedesvaror som det hette där det vill säga köttvaror. Han hadde även ett eget bageri på Bakgården i samma hus så han hade stor afär med många mannar som både baka ock körde ut varor. I afären var ägaren hans fru ock sen all tid jag kunde fick även jag gjälpa till ock det trivdes jag med ock så lärde jag känna så mycket folk. Jag hade lätt att räkna men det svåraste innan jag fick lära vigt ock mått system till. Det var olika mat i Sverige men det gick bra. Ja midsommardagen inföll på en söndag det året ock norrmännen kallade det för S:t Hans ock det var den första vekkan som jag var der. Ock på midsommarafton fråga Fru Baekke om jag vill åka med dem till hennes barndomshem häller jag ville stanna i Byen. Hon talte om att det var många timmars åkning efter häst för Baekke hade hästar ock en härlig vagn. Jag var naturligt piggt på att se så mycket som möjligt så vist ville jag vara med. Afären stängdes 12 på lördagsnatten då kom en hjälpfru dit för att skura ock göra i ordning men vi fick alla hjälpas åt att röja undan ock ½2 var vi färdiga att åka utan att vi vilat en minut. Ja för oss andra gick det nog an. Oskar ock jag sov sött i baksätet ock det samma gjorde nog Fru Baekke ock flickan med. Men Baekke måste hålla sig vaken för det var en ung häst han körde. Ja vi kom långt från Byen ock vi vakna nog vid 7 tiden på morronen ock då rastade vi på en säter ock där fick vi köpa kaffe med smörebröd. Kaffe fick vi serverade i stora "spillkusnissar" ock det var de tjockaste smörgåsar jag ätit ock så fick vi getost som pålägg. Der oppe på

denna säter hade de massor av kor ock getter men det värsta var hästarna. De var som vilda ock nog var det minst 15 stycken. Ock senare fick jag veta att bönderna gjorde så att när de gjort plogrundan så satte de en bjelra på halsen på hästen ock släppte honom lös på skogen ock sen fick han sköta sig själv till bort åt hösten då de fick gå skallgång för att få fatt i var ock sin häst. Dessa djur fortsatte att följa oss långt ut på Sörlandet där det var dit vi skulle. Ock jag som hela mitt liv varit så rädd för hästar men att hela tiden ha ett par hästmular i nacken inte vidare trefligt men för att det de gjorde ingen utav oss något illa. De var nog mest nyfikna på oss det kanske inte var så många människor som gick igenom en sån stor skog men det var nog mest irriterande för våran häst. När kl var 11 var vi framme ock då var det för oss att få mat ock sova. Fru Baekke Anna ock jag sov i ett rum husbon ock oskar i ett annat ock hur ljuvligt det var att slumra i ro. hur länge jag sov mins jag inte men när jag vaknade ock började se mig omkring ock märkte jag skillnaden var mycket stor i både seder ock bruk i sverige ock norge. Jag tror nog att norge var minst ett århundrade efter sverige åtminstone på landet i norge. Detta när det gjelde Fru Baekkes barndomshem mot som vi hade det i värmaland vid samma tid. Allt var svart svart tak svarta väggar jag tycker jag mins att golvet också var svart. Väggarna var timmerväggar men det hade aldrig varit färg heller tapeter. Det var som att komma till någon av skansens stugor. Det vill säga det gamlaste svart sotigt små. Gröna fönster öppna spisar ock ändå var detta inget fattigt hem. De hade mycket djur ock såg ut att ha det bra men inomhus primitivt gamla omålade möbler. Säkilt sängarna stora otympliga men

sängkläderna var det inget fel på. Allt hemvävt inte stickande täcken som vi utan härliga dun dynor. På landet i Norge var jag på många ställen men jag minns ej att jag såg en järnspis utan från muren gick det ut en järntend över den öppna spisen ock därpå hängde de kokkärlen rätt över elden ock några ben på kokkärlen som vi hade i vårt hem fans inte. Men människorna var så vänliga ock snälla fast jag ej förstod ett ord var de talade men att de menade vel med mig fast jag bara var en tjenstepiga det förstod jag men kanske lite kom mig till godo för Fru Baekkes skuld. De var nog stolta över henne att hon bodde i byen (stan) ock hade det bra. Jag kommer skärskilt ihåg att jag blev bjuden på Norges nationalrätt ock den skulle avätas just på S:t Hans ock det var Flödegröt ock de tillagade de på så sätt att en gryta hängdes över elden ock i den häldes sur grädde. Den fick ske över en sakta eld då den blev het så blef det ett lager ost i botten det var odugligt men så flöt det som matolja av smält fett oppöver. Detta fett slog de upp i en del av fettet slökt i en annan gryta ock i detta fett bräsa de mjöl sen på späddes de med mjölk ock smaksattes sedan slog de upp gröten på tallrikar till var. Sen slog de tjockt med socker över gröten så det återstående fettet åvanpå sockret sen åt de detta med Hallonsaft. Ja detta var en favoriträtt som jag antas att alla landsortsboer var mycket förtjusta uti men vad jag den gången pinade mej med att få ned denna måltid kan jag ej säga men det var ju det bästa de viste att bjuda på ock det var att hålla god min men jag har aldrig kunnat med Flödegröt mer. Ja vi var kvar till sent på eftermiddagen. Sen efter mycket mat ock Kaffe fortsatte vi till Kristiania i gen ock denna natt var så vacker. Jag var inte så trött som föregående ock vid

soluppgången var vi hemma. Det blev inte lång tids vila men man var ung ock stark man klarade sig med några timmars vila innan afären öppnades. Ja denna utflykt blev inte den sista hos Baekke. Nästan varje söndag åkte vi ut åt alla håll åt middagar på restauranger kaffe på kafeer. Det var nog ingen främmande som tänkte annat än att jag hörde till familjen på så sätt kom jag ut mycket ock det kosta ingenting men arbete fick jag men jag hade aldrig vetat om något annat så det gick bra Anna deras lilla flicka var så förtjust i mig ock hon kalla mig Hejja det mins jag än. De kallar mig Karoline där men det kunde inte hon säga också gav hon mig detta namn. Men Oskar pojken han var norrman ock patriot ut i fingerspetsarn ock vi var ofta ihop oss om svenskarne ock kung Oskar 2. Han var ju kung av norge men det tyckte han var så onödigt för det finns så många karlar i norge så den tjensten hade de godt kunnat göra. Det var faktiskt den enda som jag hörde klaga på kungen men kronprinsen Gustav den femte var aldrig tåld av norrmennen. En gång när han kom på östban station blev bombarderad med ruttna ägg av folkmassor ock en annan gång hade han sagt något ofördelaktigt om någon eller kanske ett helt parti så hans far Kung Oskar måtte ge honom rumsarest ock detta ock mycket mer fick jag veta av pojken men även ock andra. Denna union sjöng på sista versen då men det anade man inte.

Någon gång var jag med Karl ut men Anna var även med ock inte förstod jag att de var förtjusta i varandra utan jag kanske många gånger blev som ett påhäng men jag förstod ej bättre. Men mången kväll efter min arbetets slut gick ja opp ock hälsas på tant ock Anna. Jag var ju inte så gammal ock ensam. jag har

egentligen alltid haft svårt att bli bekant med främmande människor. Det var likadant när jag var ung men det är nog mitt fel kan jag tro. Jag har inte varit som minna syskon. Jag har alltid känt mig gammal ock när Anna ock jag var ute så blev jag alltid tagen för den Till åren komna fast jag var 4 år yngre än Anna. Ja Karl ock Anna blev ett par i alla fall de lever båda ännu. Hon fyllde 80 i vintrass ock de har 7 barn alla lever.

Ja men jag får återgå till min plats när jag varit hos Baekkes ett år börjar jag längta hem ock jag sa opp min plats. Fru Baekke ja jag kan godt säga hela familjen försökte övertala mig att stanna kvar men jag åkte hem i alla fall ock jag känner ännu hur glädjen formligen bubbla inom mig av glädje när jag kom hem till mor ock syskon. Den dag jag kom hem hade min bror gift sig ock jag hade aldrig sett hans hustru fast hon var född i rakstad ock hon hade varit i Amerika ock kom hem under det året min bror förestod en diverssehandel på Segerforss då. Det blev kärlek som de säger vid första ögonblicket ock de gifte sig snart men det var nog det största misstag min bror gjort någongång i sitt liv. Hon var äldre 2 eller 3 år ock han blev som en toffelhjälte för henne ock det vara till hans död. Han dog 42 år gammal.

Ja dessa vektor jag var hemma hade så roligt. Sista tiden kom Anna från norge. Hon var först hos sina släktingar i Lånsvak sen var hon hemma ock vi hade så trevligt men så en dag kom ett brev från Baekke ock bad mig komma tillbaka men Fru Baekke skulle ha en liten till ock jag gruva mig för att göra som det skulle medföra. De erbjöd att höja min lön bara jag kom men jag glömt att säga att andra månaden jag var hos dem så ökte de min lön till 10 kronor i månaden ock det var bra betalt efter den

tiden i Norge. Ja jag skrevde ock så som det var att jag ej orka med så mycket arbete men helt till sista dagen. I Norge hade jag mitt andra hem där. tänk att man på en vanlig anons kan få kontakt med så genom präktiga människor. Ja så småning åkte Anna och jag tillbaka.

jag hade då varit hema en månad. Men var ej så dyr på den tiden fem kr 60 öre kosta biljetten mellan Oslo och Arvika. Ja när jag kom till Byen i gän tog jag en tidning i gän ock med den platsen hade jag inte samma tur som den första. Fruen som jag fick plats hos hade varit gift förut ock varit änka ock hennes första man var docktor. Så gifte hon om sig med en fullmäktig Janssen ock han hade varit gift med Svanhild Bull den store Olle Bulls dotter. Ock hon dog ock lämna efter sig 6 barn varav den minste var 5 år ock 4 stycken av den kulle var hos fadern. Den äldste bodde inte i Byen. Frun hade också 2 barn med sig ock detta var väl det olyckligaste äktenskap jag nästa sett ock mest synd tyckte jag det var med mannens barn. De var små ock styvmodern gjorde allt som stod i hennes mackt att kväsa till dem ock fadern jag tror att han för husfridens skull lät henne hållas. De två yngsta Harald 5 Maria kunde väl vara 10 år Willhelm 13 ock Edvard 15 år. De yngsta gick väl något ann men de två äldsta pojkarerna fick aldrig som jag minns äta vid bordet när de andra åt utan i köket ock det var aldrig lugnt. Å vad de hatade sin styvmor de kallade henne för brilleslangen det betyder glasögonormen för hon använde glasögon ock jag hade ett rent elände ibland men när jag såg barnen ock alla tråkigheter som de måste tåla så tyckte jag att mej var det ingen fara med ock en sak frun hade en dotter som också bodde där hon var förlovad om

kan säga att en meniska är en ängel så gjorde hon skäl för namnet över att der hennes mor stält till oreda försökte hon gjälpa ock intala mod ock hopp att det nog skulle kanske bli bättre än gång men hon hade nog inte roligt selv. Jag kom på henne så ofta helt hopplöst i gråt ja stackars lilla fröken Weitz det är en meniska som jag aldrig glömt. Men så hade hon en bror en riktig odåga ock högfärdig ock le på alla vis han var nog sin mor upp i dagen. Ja så led det mot jul ock på julkvällen. Jag hade gått ock lagt mig fick jag höra ett gräsligt skrik från salen ock det var frun. Hon hade gått ock önskat sig en päls. Det fick hon men den var ej så lång ock stilig som hon beräknat. Då tyckte hon det passa med ett ordentligt Hysteriskt anfall ock förstörde fullständigt all julstämning. Ja för min del kunde knapt såva en blund den natten. Ja så fortsatte det hela tiden ock det gick knappast en dag utan det var något uppträde för någon i den familjen. Men en dag. Jag hadde fullt upp med arbete i kring mig så ringde det på dörren ock vem kom om inte fru Baekke ock när hon fick se hur jag hadde så tyckte hon med det samma att jag gjorde klokast att sluta men hur det var så tyckte jag det var svårt att sluta för lille Marias skuld för jag hadde på känn att det skulle bli 10 åringen som skulle få min plats sen. I norge hadde de alla gälv målade ock man fick aldrig sopa ett gälv eller en trappa utan man fick ligga på knäna ock vaska ock det var en stor våning med mycket trappor med den påföljd att jag fick vatten i knäna ock jag sa opp platsen att jag skulle flytta om 14 dar men hur denna meniska kunde pina mig det var inte bara den vanliga gälv vaskningen var dag utan att jag fick göra storrengöring trots mina onda knä hela huset skulle vara

skinande rent. Ock så kom den sista dagen som jag trodde men det blev inget utav sedan när jag sa att jag skulle gå vart tanten från sig ock skrek som en besatt att hon skulle kalla på politi ock jag var en sån dum stackare att jag trodde de hadde en sån lag i norge att de kunde göra som de ville med folk med gjälp av polisen. Ja det gick några dagar till men då blev jag riktigt sjuk ock jag misstänker att jag hade feber då en frukost märkte min husbonde att jag var sjuk ock han undra hur det var med mig ock då talte jag om mitt elände för honom ock att jag inte fick gå. Fruen var ute för tillfället. Gå du sa han betalte min lön som jag hade innestående därtill fick jag 2 kronor utav honom ock så gav jag mig iväg. Jag kunde ej gå till Anna ock tant Lena för de var ju på sitt arbete men mor hadde en kusin till i Oslo en syster till tant Lena ock till henne gick jag ock jag skulle få vara där till jag blev lite bättre. Hon tant Jonasson var denna eftermiddag bjuden till en bekant ock där kom det väl att tala om hur svårt jag råkat ut för ock av de som var på bjudningen var även en Fru Simonsson sa till tant säg till flickan att hon är så välkommen till oss tils hon blir bra för hon hade på känn att det skulle dröja. Ja dagen därpå knalla jag iväg till Solhangsgatan 11 ock sökte opp Simonsson denna gata är en tvärgata till Trondheimsveien ock det var deras eget hus de bodde i. Ja jag blev så väl mottagen av detta gamla par. De var svenskar de med fast de bott i norge sen de var unga ock de hade inga barn ock där blev jag som barn i huset. Mannen hadde varit ute för en Olycka en häst hadde sparkar utav hans ena ben så det var amputerat till jumsken ock han fick gå på kryckor de var så snälla båda två men bäst tyckte jag om fru Simonsen hon var som en riktig mamma för mig av

henne fick jag reda på mycket som jag aldrig vetat hon var så ungdomlig trots sin ålder att jag tror att båda fäste sig vid mig båda två bad mig stanna hos dem. Så en vinter blev Simonson så sjuk. Fick lunginflammation samt dog. Innan han dog bad han mig att inte lämna Tilda så hette hon ock jag stanna ock vi hadde det så bra tillsammans. Om sommarna var jag med fru Baekke ute på landet på sommar nöje ock vi hadde det så härligt. Många gånger gjälpte jag Baekke i afären med att expidera. Efter Simonssons död börja fru Simonsen att på fullt alvar tala om att jag skulle få ärva henne om jag stanna. I synnerhet hadde hon en brorson som hon såg ut åt mig ock tänk om jag kunde få barnbarn som aldrig fått några själv kunde hon säga men vi var inte trakterade av hennes förslag varken han än jag. Men så gick det så långt att hon inte ville att jag skulle skriva eller få brev från mor. Hon var formligen svartsjuk på mor. Hon tyckte att hon var allt för mig ock skulle jag vara likadan med henne men jag kunde inte om det varit något annat som hon begärt men mor en sån mor som min nej det gick inte ock det gör mig ont ännu så gammal jag är när jag måste säga till henne att jag tänkte resa hem ock många gånger under mitt liv har jag tänkt på hur fattiga dessa människor är som inga barn har. Ja så kom den sista morgonen hon var så ledsen ock gråt jag hade sagt till henne att jag skulle vilja resa till Stockholm ock när jag skulle säga adjö till henne gav hon mig ett lite paket ock så sa hon husk på det att du alltid har ett hjem hos mig om du ej trivs i Stockholm. Det var en liten guldbroch i paketet ock jag har den ännu kvar. Ja så satt man på tåget som man trodde för alltid ock lämna Kristiania jag kom hem ock var hemma några vektor sen var det en ungdoms

vän en flicka som hade fått brev från en bekant flicka i Stockholm att hon kunde få plats på samma ställe ock så följdes vi åt. Det var 1897 när den stora Stockholms-utställningen var. Jag hade ingen aning om hur det var med platser men jag köpte tur ock retur för besökare till utställningen fick åka för halv biljett så hadde jag inte fått plats så hadde jag väl fått åka tillbaka på samma biljett 16 kr kostade den ock nu satt vi på ett till bristningsgränsen full satt tåg. Några minuter efter 7 på morronen gick tåget från Arvika ock det var nog en av de långsammaste resor jag gjort. Ett sånt oväder sen vi mötte den ena åskfronten efter varandra men tack vare att det ej fanns elektriska tåg blev vi ej sinkade för det men det kanske var ett persontåg men i alla fall så var vi ej i stockholm förrän ½12 på natten ock der stod vi utanför centralen i hällande ränn. Den flicka som skaffat min kamrat plats på en syatelje mötte oss men sa med det samma att det var så svårt att få bo någonstans. Vi var på flera ställen det var fullt över alt. Min kamrat skulle få bo hos den hon fick plats hos ock jag följde automatiskt med ock när vi kom dit tyckte Fru Thyselius. Så hette värdinnan i det hemmet att hon hadde fullt överallt med släktingar ock vänner som gästa henne men sa hon ni är så välkommen båda två ni får ligga på gälvet. Vad jag var tacksam mot henne det var en förtjusande meniska ock jag blev mycket bekant med henne så småningom. Bland annat fick min syster Maria både arbete ock bo hos henne när hon kom till stockholm. Ja detta var min första dag i Stockholm. På morronen skrivde Fru Tapp en massa platskontor ock jag fick på egen hand klara mig men det var stor skilnad när jag kom till Kristiania då hadde jag

ej klarat mig så hadde man blivit några år äldre ock det gjorde sitt till. Hur jag gick så kom jag att gå på ett kontor på norr ock där fick jag ett par 3 platser att söka ock den första var på Söbyllegatan där Dramaten ligger nu hos Direktör Salchow. Jag gick som sagt dit ock jag talte vid fru Salchow ock hon fråga efter betyg. Ja det hadde jag inga för jag hadde aldrig haft plats annanstans än i Kristiania så jag ock därför tänkte jag att de ej godtogs här.

Fru Salchow var Danska ock hennes familj ock hon bad att jag inte skulle gå till någon annan plats utan gå ut ett tag ock komma igen sedan för hon ville tala vid sin man först. Ja jag gick in i Berzelí Park ock slog mig ner på en soffa ock om en stund kom en gammal dam ock satte sig på samma soffa. Om en stund fråga hon om jag var ute för att besöka utställningen nej så jag jag är här för att få plats men så tala jag om att jag inga betyg hadde så jag så fråga hon varifrån jag var ock jag sa Värmeland ock då sken hon opp. Jag har en bror som är präst i Brunskog å så jag det är väl pastor Erling ock då skulle ni se det var som hon känt mig all sin tid jag skulle få plats hos henne. Hon bodde på Birgerjarlsgatan hos en son ock behövde en husa ock jag blev tvungen att gå med henne till hennes hem men när jag fick se hur fint det var våga jag aldrig att ta den platsen trodde mig ej god att sköta den men jag skyllde på att jag varit på ett ställe ock låvat komma igen ock det var ju sant men den gamla frun var riktigt misslynt att jag ej godtog hennes förslag.

Ja så gick jag tillbaka till Salchow ock bestämde mej för den platsen ock frun tyckte att hon lita på mitt ärliga ansikte fast jag var utan betyg ock jag ångra aldrig att jag kom till Danskarna

är väl kända för sin vänlighet ock det kan jag intyga men mina egna landsmän kan jag ej säga det samma om. Van vid norrmän ock den hos danskar tyckte jag först väldigt illa om folket här i stockholm. Om man kom in i en afär heller om man bad om en opplysning ute på en gata tittade de på en som man inte var klok jag sedan kom jag ju underfund med att de var bra de med.

Det var fyra barn i Salchows familj ock alla vuxna. Fröken var äldst ett år äldre än jag så var det Ubrick skridsko kungen de kallar i Stockholm på den tiden så var det Willhelm ock Karl alla var de snälla ock bussiga men mest tyckte jag om fröken ock Willhelm. Det fans inte en sak sorg heller glädje som inte fröken talte om för mig ock vi blev verkligen vänner ock det kanske berodde på att hon aldrig haft någon syster till sina bröder kunde hon aldrig anförtro sig. Hon mycket ute i selskapslivet på baler med mera hon var en riktig skönhet hadde alla fördelar var glad ock pigg intelligent ock det var därför hon kom ut så mycket. Hon ock jag hade rum brevid varandra ock när hon kom hem om det var mitt i natten kom hon in i mitt rum satte sig på min säng kant ock talade om för mig allt som hon varit med om under kvällen prises som mina egna flickor gjort för varandra. på så sett fick jag höra åtskilligt som jag förut aldrig haft en aning om förut från en värld som jag aldrig haft något annat att göra med än att passa opp på men fröken Salchow hon såg nog meniskan inom mig med ock därför gjorde hon allt för mig att jag skulle få komma ut ock se ock höra så mycket som möjligt det var svårt att få tag på lektyr det fans nog biblotek då med men man kände ej till så mycket men fick Fröken en bok fick jag läsa den så fort hon läst den men om hon själv låna utav vänner så kunde

hon sitta i mitt rum ock tala om hela boken ock det gjorde hon lika fint som nu i radio. Hon studera sång hon hadde en härlig röst ock den utbildade hon hela tiden jag var hos dem ock de ville ha henne till Opran hon fick fribiljetter till Opran det hadde hon fått av Kammarherre Byren oprans dåvarande chef hon hadde även fribiljetter till Musikaliska akademien ock jag fick gå på båda dessa platser på hennes biljetter. Ja det var så synd om henne att hon ej fick sjunga men det var hennes far som satte sig däremot han tyckte vist att det bara var dåliga flickor som uppträdde ofentligt ock han ville väl bespara henne denna lott. Vi hadde färska exempel därpå. Vi hadde Sveasalen så nära just där Nordiska kompaniet är nu ock om vi hadde fönstren öppna just åt det hållet kunde vi höra sång ock musik just på kvällarna och just då var en Danska den som sjöng. Den som sjöng som hette Dagmar Hansen ock var Direktören skämdes för hennes skull för att de var landsmän. Men tänk så kallade bättre flickor fick en sån uppfostran att de inte kunde klara sig om till exempel föräldrarna skulle falla ifrån utan att lemna någon förmögenhet efter sig hörde jag fru Salchow säga Fanny måste gifta sig rikt för vi kan ej klara henne hon menar väl om hon skulle bli ogift. Fröken hadde en fästman som hon hade hela tiden som jag var der men han var i England men jag vill minnas att han var svensk men han var väl inte till räkligt förmögen för hennes föräldrar gillade inte honom. Men sedan jag kom därifrån blev hon gift med en skepsreddare i Göteborg men jag har aldrig hört hur hon fick det som gift. Fru Salchow var den snällaste meniska man kan tänka med ett stort tålmod med sina tokiga barn. De kunde hitta på de tokigaste saker men det

var bara när de var ensam hemma. Ulrick var lika allvarsam som sin far. När jag varit i platsen ett år kom Maria min syster då hade just min kammerat Vendla slutat ock när mitt husbondefolk fick veta så ville de att hon skulle ta plats som husa ock det gjorde hon ock hon var kvar där ett år ock vi hade så trefligt. Ja jag var glad att hon fick stanna jag viste av egen erfarenhet hur det är att komma direkt från landet ock så fick hon lära sig litet. Sen så talte jag vid Fru Thyselius som jag nämmt förut hos henne som jag fick ligga hos min första natt i stockholm som hadde syatelje ock som Maria sytt lite hemma ville hon så gjärna ha en sän plats ock det fick hon ock på den platsen stanna hon i 3 år. Jag var kvar hos Salchow i över 2½ år sen tyckte jag att jag borde lära mig laga svensk mat så jag gick 3 månader på Angelais. Det var väldigt arbetsamt men roligt. Både köksmästaren ock källarmästaren ville att jag skulle stanna ock jag hadde fått kokerskeplats med 50 kronor i månaden men jag kunde ej för det var för tungt ock ansvarsfullt. Men en sak har jag glömt från Salchow hela tiden där hadde jag 12 kr i månaden.

Ja så var det att fortsätta på platsförmedlingen igen ock jag fick plats i Saltsjö Duvnäs för rästen hos en byggare Grönvall det var det mest omöjliga ställe jag varit på men så kunde jag ej stanna där mer än 9 dagar. Vi var 4 st tjensteflickor men det var så dåligt med mat att vi var hungriga jämnt. De hadde två döttrar som skulle gå ock praktisera hushåll i köket varannan veckka ock deras arbete bestod i räkna till oss 4 skorpor ock 4 sockerbitar var en liten nypa kaffe ock en liten smula smör fast det var nog bara margarin. Spisbröd kan jag ej minnas att de dela till oss det fick vi vist ta så mycket som hälst men delade fru till oss på våra

tallrickar ock det var så lite tilltaget att ingen varit mätt alt var låst skafferiet. Ja som sagt 9 dagar hårda jag ut men sen var det stopp jag gick ock lemna mina betyg ock allt i sticket. Det bodde en författare Dídring på gamla prästgården i Duvnäs. Han var gift med en syster till fru Salchow men jag mins ej hur de fick reda på att jag var hos Grönvalls men de sände sin jungfru till mig med bud att jag fick komma till dem tils jag fick något annat ock när jag kom till dem hadde de fått reda på att det fanns en plats hos Kusel. Jag mins ej om jag ringde eller om jag gick dit ock fick platsen ock det blev min sista. 15 kr i månaden fick jag ock jag trivdes så bra ock de var så snälla ock vänliga ock der stannade jag i 1½ år tils jag gifte mig ock när min äldsta flicka kom dit så gjorde hon lika som mor. Ja så en kväll den första hösten hos Kusel skulle jag gå ock köpa skorpor i ett hembageri nere vid Prästgården. Det var ett par norrlandsflickor som hadde det. Ja jag gick in i bakeriet som jag bruka men de var ej ensamma för det var en manlig kund där ock det var Viktor. Detta var vårt första möte. Vi skoja ock prata en stund men jag måste gå för att skorporna skulle användas till thet ock när jag kom så att jag var i halva trädgården kom Viktor springande efter mig ock fråga om jag skulle gå på en fest som Gotemplarna hade i Ektorp på söndagskvällen. De hadde lokal i Anneberg. Jag fråga om bakarflickorna skulle gå i så fall går jag jo det skulle de göra så bestämde vi att mötas nedanför trädgården ock detta var det första mötet. Jag var ofta hos bagarflickorna ock hadde blivit så varmt reokomederade av fru Kusel ock jag fick bjuda opp dem på kaffe. Hon tyckte väll att jag var så ensam vi var mycket till sammans ock ofta kom Viktor dit för att köpa bröd. Han bodde då

hos Settergren hos vilken han arbetade. Ja så blev han sittande de bjöd på kaffe ock alltid hadde de härligt bröd. Den ena Louisa hette hon var så styv att spå i kort. Det fans ej mycket i nöjesväg på den tiden. Man fick försöka göra det bästa möjliga. Det fans ingen Bio på den tiden teatrar fans med de var för rickt folk. Men var man några goda vänner så kunde man ha ricktigt roligt men så hade man inte så stora pretantioner heller som de har nu.

Ja så börja vår bekantskap men vi börja inte att tänka på eller tala om giftermål för än vintern efter ock eftersom vi var ensamma båda två tyckte vi att det skulle väl gå för oss som för alla andra ock den 18 augusti 1900 Förlovade vi oss en Lördags eftermiddag for vi till stan köpte ringar i en afär på västerlångsgatan sen gick vi tillbaka till Gustavs den tredjes staty satte oss på trappan till dena ock växla våra ringar. Varför vi gjorde det mins jag inte men kanske att vi ville ha det extra högtidligt kungligt med något att minnas. Ja detta förstår inte ni som alltid haft barndomshemmet i närheten ock vid sådana tillfällen alltid tytt er dit men vi var ensamma. Ja sen gick vi till min syster hon bodde då vid kungsholmsbrogatan nu tyckte vi att hon skulle vara den första att ta del av den stora nyheten.

Ja Viktor ock Maria blev bekanta på julen ock han bjöd både mig ock Maria på Svenska teatern ock vi såg Anders de Wahl. Han var ung på den tiden ock mycket populär ock det var en opplevelse som man mins. Ja vår förlåvnings kväll blev Maria med oss ut till Duvnäs men först hade vi nog en liten kaffefest i stan. Vi tänkte att gifta oss så fort som möjligt men så krångla mitt prästbetyg. jag hadde aldrig något prästbetyg med mig till norge där fråga

de aldrig efter det men det gjorde det tydligt hemma i Sverige för där var det husförhör varje år ock det var väl någon vänlig skäl som tala om att jag var i Norge ock när jag tog ut mitt prästbetyg när jag kom till Stockholm så stod det äktenskapsbetyg saknas jag tänkte aldrig på det för än vi skulle tänka på att gifta oss ock då måste det stå i post ock inrikes tidningar jag tror ett halft år men det var bara att vänta. På den tiden var det ingen brist på bostäder ock vi hyrde en liten lägenhet i Ektorps i Marielund där har hela mitt lif förflutet. Ja i Februari följande år blev vi vigda Maria min syster ock Viktors bror Gustav var med på Nacka prästgård som vittnen ock då hade vi ett rätt trefligt fest enkelt hem ock dessa två var det enda umgänge vi hadde. Maria ock Viktor var som bror ock syster för varandra hela sitt liv ock jag tror att Viktor tyckte lika mycket om Maria som sina egna syskon ock likadant med henne.

Ja vi skulle ha firat vårt guldbröllop om någon månad men det går sällan som man beräknar han gick ock kom aldrig hem ock när jag skriver detta är jag 76 snart 77 år gammal ock det syns nog både av innehåll ock stil. Men jag har så ofta önskat att jag vetat något mera om mina föräldrar ock därför har jag skrivit detta för att mina barn en gång när jag är borta skall veta hurdant mitt liv var från början. Slutet vet ni nog sen ni blev så stora att ni förstod allt

